

אין עוד מלבדו
אין יחיד ומיוחד

בית שלמה

פרוייקט ה'תשנ"ב קמא ודאר'ץ קדם רגלי אי ית בית אַשׁר תבנו לי יא ית מקום מנוחה

פרשת משפטים תשפ"ד
גליון 373
נא לשמור על קדושת הגליון
נא לא לעיין בו בשעת התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמות
מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא מור"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה דב הרה"ק רבי יעקב שמעון סופר מקראקא הרה"ק רבי מנחם מענדל מקוצק ב"ר לייביש הרה"ק רבי יצחק מנעשכ"ז ב"ר מרדכי הרה"ק רבי יהודה לייב ב"ר שלמה הרה"ק רבי יהושע ב"ר שלום מבעלזא הרה"ק רבי שבתאי אבי המגיד מקאזניץ הגה"ק רבי ישראל מטלנט ב"ר זאב וואלף רבי דוד ב"ר שמואל הלוי הגה"ק רבי שאול בראך ב"ר אלעזר רבי אלכסנדר סנדר ב"ר אפרים זלמן הרה"ק רבי עמנואל ב"ר ישעי' הרה"ק רבי מנחם נחום ב"ר יוחנן

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

וְאֵלֹהֵי הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמַע לְפִנְיָהֶם (כ"א, א')

מבאר רש"י הקדוש ושואל "ולמה נסמכה פרשת דינין למזבח לומר לך שתשים סנהדרין אצל המקדש" ונשאלת השאלה מדוע באמת יש צורך לשים את הסנהדרין אצל המקדש אלא ידוע שכל אחד מיושבי הסנהדרין היה בעל רוח הקודש כמובא אצל מרדכי היהודי ז"ע וידוע שאדם צריך לעשות תשובה לפני שמקריב קרבן ולכן ניתן להסביר כי יש צורך בסנהדרין בעלי רוח הקודש כדי לעזור ליהודי לעשות תשובה גם באותם העברות שלא גלויות לו אך הם רואים אותם על פניו כמובא לכן יש צורך שישבו הסנהדרין אצל המקדש על מנת לסייע ליהודי לחזור בתשובה שלימה לפני ה'

להסיר הרע ממדותיך ולברר הטוב מהרע ובשביעית כאשר תתקן כל הששה מדות ותהיה במדה השביעית הוא חסד ואהבה אז יצא לחפשי מכל רע אבי"ר א"י כי כשאדם משים מחשבתו אל כל מדותיו לתקנם ולהסיר הרע מהם ולהתבונן במחשבתו על כל דבר לבל יעשה דבר שלא כרצונו יתברך כן מעורר למעלה על כל המדות העליונים שיתנהגו כפי המחשבה דלעילא ראשית המחשבה אשר ישראל עלה במחשבה תחילה בגין להטיב להם ואז כל בחינת הדינים יתהפכו לטוב וחסד לישראל כפי ראשית המחשבה אשר שורש הדינים הוא רחמים וחסדים וזהו ואלה אל ו"ה בחי' מחשבה ומדות היינו כאשר אתה מחבר המחשבה דלעילא עם המדות עליונים כנ"ל אז המשפטים בחי' דינים תשים לפניך לטובתם וכיצד פועל למעלה לחבר המחשבה והמדות כי תקנה עבד עברי כאשר תתקן העבדות של העברי ר"ל עבודת איש ישראלי היינו שש שנים יעבוד שיעבוד לתקן מדותיו והוא עפ"י מחשבה טהורה שישים מחשבתו בזה עד ובשביעית וגו' כנ"ל בזה מעורר כן גם למעלה וכנ"ל

כתב בספר דברי אלימלך ואלה המשפטים "עפ"י המשל המבואר בספרים לרועה שנתפור עדרו במדבר מקום נחש שרף ועקרב וחיות רעות וכאשר הולך שמה לקבץ צאנו הנפוזים מה מאד צריך לבל יסיח דעתו אף רגע מללחום כנגדם כי כמעט רגע יוכל הוא עצמו להיות טרף לשיניהם כן הוא ממש בכל אדם שבא לעוה"ז מקום קליפות וכל רע לקבץ ניצוצי נפשו הנפוזים ביניהם צריך ודאי לבל יסיח דעתו אף רגע לבל ילכד כל נפשו ביניהם והנה כשמתבונן בדבר זה צריך להיות ביראה וזהו ואלה המשפטים וגו' אלה אותיות לאה הוא יראה משפט הוא בירור ור"ל שצריך להיות ביראה כשתבונן בהבירורים אשר צריך שתשים לבך ודעתך עליהם דהיינו לפניך ניצוצי נפשות מכ"א מישראל אשר המה עוד מלפנים ומכבר כי תקנה עבד עברי לכן כאשר תשים בלבך כי אתה צריך לתקן בעבודתך גם מה שעבר מלפנים ומכבר מכ"ש כי אתה צריך לראות כי שש שנים יעבוד לעבוד ולתקן מה שהוא עכשיו היינו השש מדות

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבִיעִית יֵצֵא לְחֹפְשֵׁי חַנּוּם (כ"א, ב')

אצל נח ונח מצא חן וכן מצא חן במדבר וכן מצאתי בס"ד בנועם אלימלך ז"ע שאומר ששבעת הימים אצל אשה נידה מקביל לשבעים שנות חיי האדם ולענייננו שבעת ימי השבוע מקבילים לשבעים שנותיו של האדם בדרך צחות אדם עובד שבעים שנה ובשנה השבעים כאשר רוצה לפדות את כספי החיסכון רואה שאין לו כלום כי המעביד לא הפקיד על זה כתוב ובשביעית יצא לחפשי חנם היינו בלי כסף

ידוע כי קודם יציאת הנשמה לעולם משביעין אותה תהי צדיק ואל תהיה רשע והיא נשבעת על כך וידוע שששת ימי השבוע רומזים על עולם הזה ושבת עולם הבא ועל זה אומרת התורה הקדושה מי שהיה עבד לה' יתברך בעולם הזה כאשר יגיע לעולם הבא ככתוב יצא לחופשי בזמן פטירתו שכן כתוב במתים חפשי וישאלו אותו האם קימתה את שבועתך שכן נכתב בשבעת מלשון שבועה הוא יענה בחיוב ויקבל את השכר הראוי לו וזה נרמז במילה חנם מלשון חן מיוחד כלומר יקבל חן מאת ה' יתברך שזהו השכר בעולם הבא כמו שכתוב

אִם אֲדֹנָיו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וְיִלְדָהּ לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּגֹפוֹ (כ"א, ד')

ניתן בס"ד לרמז פס' זה ולומר אם אדניו יתן לו אשה היינו אם הקב"ה יעזור לו ללמוד תורה ולהבינה בחינת אשה כנודע ומאותה תורה יצאו לו חידושי תורה על כך מלמדת התורה האשה וילדיה תהיה לאדניה היינו שצריך האדם להקפיד שכל התורה שאמר תהיה לשמו של הבורא יתברך בלבד בלי שום נגיעות אישיות ובטח ובטח בלי מחשבות של כבוד וגדולה שייצא לו מכך אלא הכל לשם שמים בלבד וזהו שנאמר והוא יצא בגפו

אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגופו (כ"א, ד')

וַיִּקַּח סֹפֵר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (כ"ד, ז')

רש"י - ספר הברית. מבראשית ועד מתן תורה ומיצות שנצטוו במרה עפ"י פירושו של רש"י הקדוש ניתן בס"ד ללמוד כי אם רוצים יכולת לשמוע דברי תורה וגם יכולת לקיימם צריך לעשות קודם מה שעשו אבותינו במדבר לפני מתן תורה כלומר להתקדש ולהיטהר כמו שנצטוו במרה וכמו שלומדים מכל ספר בראשית הנקרא גם ספר הישר שמדריך את האדם בדרך הישר ועל זה נכתב נעשה ונשמע היינו קודם נעשה את מה שלמדנו עד עכשיו ואז תהיה את היכולת לשמע את כל שאר התורה אשר משה רבנו מלמדנו. ועיין עוד בני ישכר לחודש תשרי מאמר ד דרוש ב סימן קטן ה שמרחיב בעמקותו הנפלאה בעניין

אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגופו (כ"א, ד')

משנת הצדיק - הרה"ק רבי שבתאי בעל שפתי כהן (הש"ך) זצוק"ל זי"ע - א אדר (שישי)

רבי שבתי נולד בעיירה אמסטיביו בפולין, שם שימש אביו, רבי מאיר הכהן ברבנות. הש"ך למד בקו'ימי' בשיבה של הרב יהושע חריף בעל מגיני שלמה וכן למד בשיבה של הרב נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות. אביו רבי מאיר היה תלמיד חכם ידוע, ורבי שבתי למד תורה אצלו ואצל גדולי תורה נוספים כדוגמת רבי העשיל, כבר בילדותו נודע כעילוי מופלג, נשא לאשה את בתו של אחד מעשירי וילנה שמעון וולף, שהיה נכדו של הרמ"א, וישב בוילנא כשהוא סמוך על שולחן חותנו.

כבר בצעירותו נחשב לאחד מגדולי הפוסקים, ולמרות גילו הצעיר מונה לחבר ביה"ד של וילנא אצל הרב משה לימא בעל החלקת מחוקק. בתקופת הגזירות שהחלה בעת המלחמה בין פולין לרוסיה, בעת כיבוש וילנא בידי הרוסים בשנת 1655 גלה מוילנא ונדד ממקום למקום, עד שהגיע לעיר הליטוי שבצ'ביה, שם נתקבל לרב, אך נפטר לאחר זמן קצר.

רבי שבתי הספיק לכתוב ספרים רבים וחשובים, המפורסם בהם הוא הספר 'שפתי כהן' (בקיצור ש"ך, ועל שמו כונה הש"ך) על שולחן ערוך יורה דעה וחושן משפט, שרבי שבתי פרסם בקרקא בשנת ת"ו 1646, בהיותו בן 24.

באותה שנה יצא לאור בלובלין גם הספר 'טורי זהב' על חלק "יורה דעה" מאת הרב דוד הלוי סגל (הט"ז), שהיה פוסק זקן ומפורסם שחלק על הש"ך בהרבה. הש"ך השיב עליו השגות בשם "נקודות הכסף", שעל חלקן השיב הט"ז ב"דף אחרון", ועל תשובות אלו ענה הש"ך בחריפות ב"קונטרס אחרון" (ה"דף) וה"קונטרס" נדפסו בסוף הכרך הראשון של חלק יו"ד, במהדורות הגדולות של השו"ע. כמו כן חיבר את הספר הלמדני "תקפו כהן" על "ספיקות וחזקות" שנלמד הרבה בשיבות, ורבי יונתן אייבשיץ אף חיבר לו פירוש.

הש"ך היה לאחד מ'נושאי הכלים' העיקריים של שו"ע יורה דעה וחושן משפט, והם מודפסים בכל המהדורות. כמו כן חיבר הש"ך את הספר 'מגילת איפה', שבו הוא מבכה את חורבן קהילות אירופה שהיה עד לו. בספר יש מידע היסטורי רב על התקופה. הש"ך גם כתב קינות על פרעות ת"ח ות"ט, חלק מקינותיו נכנסו לספר הקינות, הנאמרות על ידי קהילות האשכנזים בט' באב.

למרות קביעת רבני ועד ארבע הארצות שיש לפסוק כט"ז כשהוא חולק על הש"ך, מקובל לפסוק ברוב המקרים כש"ך נגד הט"ז. וכן רוב רבני פולין נטו בהלכה אחר הש"ך, בעוד שבגרמניה התקבלו פסיקות הט"ז.

קיימת אגדה המספרת שאיבד את בתו התינוקת ביער כשברח מביתו, שנה בה כבשו הרוסים את וילנא, ומלך או שר מקומי מצא אותה, וגידל אותה כנסיכה ללא שתדע את מוצאה היהודי, ובאורח פלאי, החליטה להצטרף לעם היהודי, ומצאה את אביה שזיהה אותה כבתו.

מסופר על הגאון ר' שבתי הכהן בעל הש"ך (שפתי כהן) שפעם היה לו סכסוך בדיני ממונות עם אחד מנכבדי וילנא. והוא ובעל דינו הסכימו שניהם לפנות לבית דין של אחד מגדולי הדור אשר מקום מושבו מרוחק מוילנא ושאינו מכיר את הש"ך. לכן הוסכם לפנות לרב אברהם אבא רבה של נהבהרדוק בימים ההם שהיה מפורסם לגאון וצדיק. כשבאו לפני הרב אברהם אבא הציג כל צד את טענותיו לאחמ"כ ירד הרב אברהם אבא לעומקה של ההלכה ופסק את דינו לחייב את הש"ך ולזכות את הצד השני. הש"ך נדהם לשמוע פסק זה שלפי דעתו הוא שלא כהלכה ודרש מאת הרב הפוסק כי יאמר לו מאיזה טעם הוא מחייב, ענה לו הרב שבאמת הוא חשב שהצדק עמו אבל ממש לאחרונה יצא ספר חדש לאור על חושן משפט ששמו שפתי כהן ועל פי סברת המחבר דנתי אותך לחובה שכן הוא פסק בניגוד לדבריך, עיין הש"ך בדברי עצמו וראה שהצדק עם הרב אברהם אבא או אז גילה עצמו הש"ך לפני הרב אברהם אבא כי הוא בעצמו הש"ך והוא זה שחיבר את הספר ואז אמר כמה גדולים דברי חכמים שאמרו אין אדם רואה חובה לעצמו

**דובב שפתי ישנים – ליקוטים מספרים שפחות מוכרים
דברי שלמה שלמה ב"ר מנחם מר זצוק"ל זי"ע**

"לא תבשל גדי בחלב אמו" (כ"ג, ג' י"ט)

שאינ הכוונה בו ככתבו למה נכתב כך לתת מקום למינים לרדות והתשובה היא מ"ש רז"ל שבעים פנים לתורה ופירוש המצוה כפי פשוטו ניתן בתורה שבעל פה ואחריה נלך, אמנם בא לשון הפסוק בענין אחר שיובנו בו הפנים האחרים שלא היו מובנים בלתי הלשון ההוא דוגמא לדבר באומרו עין תחת עין האמת הוא כפי הקבלה כי החובל בחבירו חייב בה' דברים אמנם נכתב כך לסוד גדול מאד כו' עב"ד ועל פי זה אפשר לומר דזה כוונת הקב"ה כתוב לך כמו שאמרת כי על פי הדברים האלה כרתי ברית אתך ר"ל דאף שאין כוונתו על גדי רק דכיון שיש שבעים פנים לתורה כתוב לך כמו שאמרת כי על פי הדברים האלה כדי שיובנו בה פנים אחרים כרתי ברית אתך

במדרש בשעה שאמר הקב"ה למשה לא תבשל גדי בחלב אמו אמר משה ריבוננו של עולם תן לי רשות לכתוב בשר ולא גדי שלא יטעו המינים אמר לו הקב"ה כתוב לך כמו שאמרת כי על פי הדברים האלה כרתי ברית אתך ואת ישראל ע"כ הוא בספר חנוכת התורה מהגאון ר' העשיל אות רכ"ו פרשת משפטים וכתב ע"ז ז"ל והנה כל העובר ישתומם מלהבין התשובה של הקב"ה ע"כ ותיירץ שם לפי דרכו ולי נראה לפרש בהקדם מ"ש השל"ה פרשת משפטים דף ק"א שכתב בשם הרקנאטי ז"ל עין תחת עין כבר ידוע כי זה הפסוק אמרו רז"ל שאינו כפשוטו אלא לממון גם פסוק כאשר נתן מום באדם כן ניתן בו הכוונה בו לממון דבר הנותן מיד ליד וכן וקצותה את כפה וכן בעליו יומת ואולי תשאל אחרי

ג' דברים נברא העולם ואלו הן תורה והעבודה וגמילות חסדים כו' וכאן אמר העולם קיים פירוש, אחר שנברא מתקיים ע"י אלו ע"כ וכתב שם הבית יוסף ז"ל אבל אחר שנברא בשלשה שהוכיח שמעון הצדיק הוא קיים בשלשה דרבן שמעון בן גמליאל שהדין סיבת קיום התורה שהעובר התורה יענישוהו בדין ע"כ ועפ"ז יש לומר דזה כוונת המדרש אם אין אתם עושים את הדינים ר"ל שהעובר התורה יענישוהו בדין נוטל תורתו מכם למה שלא נתן לכם הקב"ה את התורה אלא על מנת שתעשו את הדינים ר"ל לענוש בדין את העובר על התורה שהדין הוא סיבת קיום התורה ובוזה מתורץ הקושיא של היפ"ת ואתי שפיר המדרש

במדרש שמות רבה פ' ל' ואלה המשפטים הה"ד ועונו מלך משפט אהב אמר להם משה לישראל הרי נתן לכם הקב"ה את תורתו אם אין אתם עושים את הדינים נוטל תורתו מכם למה שלא נתן לכם הקב"ה את התורה אלא על מנת שתעשו את הדינים שנאמר ועונו מלך משפט אהב ע"כ והוא בכתב סופר וכתב ז"ל נתקשה ביע"ת הלא גם הדינים בכלל התורה וגם למה כשאין מקיימין הדינים נוטל התורה ומאי שנא דינים מכל שאר מצות ע"כ עיין שם תירוצו ולי נראה לתרץ בהקדם דברי הטור חו"מ סימן א' ז"ל רבן שמעון בן גמליאל אמר על שלושה דברים העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום פירש הר"י יונה ז"ל אין פירושו שבשביל ג' דברים אלו נברא העולם שהרי בתחילת הפרק אמר על ג' דברים העולם עומד ואינם אלו שזכר כאן אלא מתחילה אמר שבשביל

סגולה לפרנסה – מעשה צדקה

"אם פסח תלוי את עמי את העני עמך לא תהיה לו פנשה לא תשימון עליו נשך" (כ"ב, כ"ד)

וסיפר לפניו איך שהיה לו נסים אשר חתנו החזיר לו המעות הנדן למען השקטו מנוגשי הרבים כדרך הב"ב המספרים לפני הרב פתח פיו הרה"ק בבואך לבייתך תשלח לי חתנך ואני רוצה לראותו אשר זה עשה דבר גדול כזה ויהי בבואו לביתו שלח את חתנו אל הרהצ"ק ומיד בבואו אמר אליו אתה זה האיש דיא האסט שוין אויס גיזארגט (שאתה כבר דאגת) ואני כבר הכרתי זה האיש והיה איש פשוט וזכה לאריכות ימים ושנים עם בנינים טובים ועשירות גדול לו ולדורות

כתב הרב בנימין זאב ליבסקינד בספרו דברים יקרים "בדורינו היה איש אחד שזכה לעשירות גדול לו ולדורות זה היה מחמת כי מחותנו הבטיח ליתן לו חמשים טאליר והמחותן היה עני והוצרך ללוות המעות לסלקם קודם החופה אחר החתונה ראה החתן אשר הנושים באים וצועקים להחזיר להם והמחותן אין לו מאומה מאין לקחת ליתן להם וקפץ החתן והחזיר להמחותן כל הנדוניה למען יהיה לו לשלם. אחר זה המעשה היה חותנו בראדישיטיץ אצל הרה"צ הזקן זצלה"ה זי"ע